

VÅRA INSATSER FÖR KONSUMENTERNA **2023**

INNEHÅLL

- 3** Våra viktigaste segrar 2023
- 4** Styrelsens berättelse
- 6** Inflation & kostnadsökningar
- 7** Livsmedel
- 8** Konsumenträttigheter
- 10** Digitala tjänster
- 11** Finansiella tjänster
- 12** Hållbarhet
- 14** Blåslampan
- 15** Medlemmar och Råd & Rön

Lista över Sveriges Konsumenters samtliga uppdrag och aktiviteter finns att läsa på www.sverigeskonsumenter.se/vb2023

Våra insatser för konsumenterna 2023

© Sveriges Konsumenter 2024

Foto: Omslag, s. 2, 4, 6-9, 12, 16: Shutterstock.

Omslag, s. 2, 7, 18: Unsplash. Sid 3: Pexels.

Våra viktigaste segrar 2023!

Många av frågorna vi arbetar med kräver år av samtal, öppna brev, debattartiklar, remisskrivande, utredningsarbete innan vi ser resultat. Men så plötsligt händer det något! Plötsligt bär uthålligheten och övertygelsen frukt. Under 2023 kunde vi se tydliga framgångar på flera områden. Härliga segrar att fira!

1. Stärkta rättigheter för resenärer

Sveriges Konsumenter har länge drivit kravet på att skyddet för resenärer för dem som reser med tåg eller buss ska förbättras. Nu händer det!

Läs mer på sidan 8

2. Prylar som håller längre

Blir Ekodesigndirektivet det som får slit-och-släng-kulturen att ändras? Det är i alla fall ett viktigt steg framåt mot prylar som håller längre och går att reparera.

Läs mer på sidan 12

3. Tuffare regler mot greenwashing

Hej då "klimatneutral". Nu blir det tuffare tag mot påståenden om klimat- och miljönytta. Nu ska det finnas belegg för det som sägs i marknadsföringen.

Läs mer på sidan 12

4. Förbud mot förseningsavgifter

Det är förbjudet att ta ut förseningsavgifter av konsumenter som är sena med att betala av ett lån. Det slog Patent- och marknadsdomstolen fast i en dom under året. Något som Sveriges Konsumenter propagerat för.

5. Nominerade till standardiseringspris

Vårt nära 20 år långa arbete med konsumentviktiga standarder blev inte bara nominerat, utan också en av tre finalister till SIS standardiseringspris.

Läs mer på sidan 13

6. Vår kritik får kommissionen att agera

Fair Finance Guides granskningar fick EU-kommissionen att se över regelverket kring fonder.

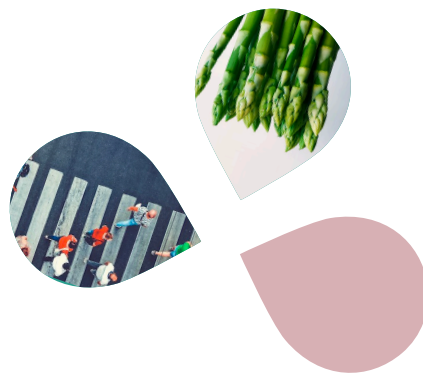
Läs mer på sidan 11

7. Stort genomslag i media

Sveriges Konsumenter syntes extra mycket i media under 2023. Vid nyåret kunde vi räkna in närmare 1 400 publiceringar. Bästa året någonsin? Att synas i media är vår starkaste kanal ut till allmänheten.

"I den här djungeln är det väldigt svårt för konsumenterna att skilja ut vad som är sant och falskt. Inte minst när det gäller begrepp som klimatneutral och klimatpositiv."

Jan Bertoft om greenwashing apropå en gemensam rapport från Sveriges Konsumenter och BEUC.

Styrelsens berättelse

2023 blev ett omskakande år både för konsumenterna i Sverige och för oss som organisation. Höga priser på mat, energi och boende satte hård press på många hushåll. Bedrägerierna och överskudsättningen ökade. Och klimatförändringarna med 2023 som det varmaste året som någonsin uppmätts blev en tydlig påminnelse om nödvändigheten att ställa om vår produktion och konsumtion.

För Sveriges Konsumenter och många av våra medlemsorganisationer kom budgetpropositionen i september som en chock. I tider när konsumenterna står inför allt större utmaningar – av ovanstående anledningar plus digital omställning, fulsälj, problem med e-handelsplattformar, greenwashing med mera – valde regeringen överraskande att radera basfinansieringen för vår verksamhet från 2025. Sveriges Konsumenter reagerade starkt, var aktiva i media och debattartiklar och uppvaktade politiker. 2024 kommer att bli avgörande för att säkra framtida basfinansiering.

Sveriges Konsumenter har i över 30 år, tack vare det statliga stödet, varit en oberoende och tydlig röst för utsatta konsumenter i EU och Sverige. Det gångna året har vi agerat i en rad stora och viktiga frågor, inte minst inför det svenska ordförandeskapet, tillsammans med den europeiska paraplyorganisationen BEUC. Nationellt har vi agerat i frågor om reklamationer och rea, bedrägerier, e-handel, integritet med mera. Artificiell intelligens har på kort tid blivit en stor fråga, där ett tydligt konsumentperspektiv krävs. Vi har suttit som experter i tre statliga utredningar – om betalningar, överskudsättning och resegaranti. Vi har varit representerade i ett 70-tal råd, kommittéer och styrelser.

En stor nyhet var att vi drog igång projektet *Konsumenträtt för alla!* tillsammans med flera medlemsorganisationer. Projektet ska undersöka förutsättningar för en målgruppsanpassad rådgivning och ge sådan under de tre år det fortlöper. Verksamheten finansieras av Allmänna arvsfonden.

Fair Finance Guide har fortsatt satt press på bankernas hållbarhetsarbete och har nått stor framgång. Projekten *Mitt kemikaliesmarta hem* och *Plastkampen* folkbildar och upplyser om kemikalier. *Eko-september* tog bland annat fram en uppmärksammas granskning om butikernas minskade eko-kampanjer. Vinnova har finansierat två mindre projekt om hållbara livsmedel och en satsning på att få förstagsväljare att rösta i EU-valet har startat under året. Konsumentinflytande i standardiseringen har bidragit till standarder som ökar säkerhet, hållbarhet och konsumentskydd.

Genomslaget i media har varit mycket stort – sammanlagt 1 360 publiceringar – vilket innebär nästan fyra framträdanden per dag i press, radio eller TV. Vi har dessutom initierat nya externfinansierade projekt, vid sidan av fleråriga projekt sedan tidigare år.

Arbetet har varit aktivt och framgångsrikt, tack vare stor flexibilitet och engagemang. Det dagliga arbetet drivs av kompetenta och hängivna medarbetare samt ett 70-tal frivilligt engagerade. Styrelsen vill tacka för hårt arbete och för imponerande genomslag.

Sveriges Konsumenters medlemsorganisationer är fundamentet för en demokratiskt förankrad konsumentrörelse. Vid årets slut var vi 21 medlemsorganisationer.

En ny handlingsplan med arbetsnamnet Konsument 2030 påbörjades. Det gjorde också rekryteringen av en ny generalsekreterare eftersom den tidigare går i pension efter närmare 20 år.

2023 var det sjuttonde hela verksamhetsåret för Råd & Rön AB som Sveriges Konsumenters helägda dotterbolag. Tidningen har fortsatt att framgångsrikt satsa på olika affärsmodeller för digital utveckling.

Verksamhetsberättelsen visar vad Sveriges Konsumenter har gjort under 2023. Och det är mycket, särskilt med tanke på relativt små ekonomiska resurser.

Stockholm 2024-03-15

Marie Linder
Ordförande

Bo Carselid
LO
Vice Ordförande

Mårten Zetterman
Resenärerna

Maris Sedlenieks
SPF Seniorerna

Asha Ismail
SIOS

Anita Lindskog
Funktionsrätt Sverige

Wivi-Ann Heurlin-Krantz
1,6 miljonerklubben

Fredrik Pettersson
ABF

Fortsatta prisökningar ökade pressen än mer

Kostnadsökningarna som tog fart under 2022 kom att prägla även 2023. Många fick svårt såväl äta sig mätta som att klara av höjda räntor på bostadslån.

Några insatser under året

- **Var tionde fick svårt att klara elräkningen**
Elpriser kom att bli en av vinterns hetaste frågor. I januari fick många konsumenter rekordhöga elräkningar för december månads förbrukning. Sveriges Konsumenter gjorde en enkät som visade att var tionde konsument inte visste hur hen skulle kunna betala räkningen. Tre av fyra angav att de var oroliga eller mycket oroliga över sina elkostnader. Men vad händer om man inte kan betala? Tillsammans med våra konsumentvägledare tog vi fram sex tips för att klara ekonomin när det är som allra tuffast.
- **Sen höjning av sparräntan**
Bolåneräntan blev en stor fråga 2024 i och med höjningen av räntan. Däremot var bankerna inte lika snabba med att höja inlåningsräntan, vilket Sveriges Konsumenter flera gånger kritiserade dem för i media. Till sist var det en av bankerna som gick före, och Sveriges Konsumenter uppmanade de andra att följa det goda exemplet.

- **En av åtta tvingas hoppa över måltider**
Mellan december 2021 och mars 2023 steg matpriserna med 26,8 procent, enligt SCB. Hur påverkar det den enskilda konsumenten undrade vi och gjorde en webbenkät i mars–april, som sedan besvarades av drygt 800 personer, däribland medlemmar från PRO, SPF Seniorerna, Äkta vara och Funktionsträtt Sverige. Resultatet var nedslående. Fyra av fem angav att prishöjningarna påverkat vilken och hur mycket mat de kan köpa. Hela 13 procent svarade att de tvingas hoppa över måltider. Det positiva var att många angav att de minskat matsvinnet och att de lagar mer mat från grunden än tidigare. Tillsammans med en rad medlemsorganisationer skrev vi en debattartikel om situationen.

”Det finns allvarliga risker när kostnader för boende och mat höjs så snabbt och så mycket. Nu behöver samhället agera för att motverka att utsatta grupper far mer illa.”

Sveriges Konsumenter och sju medlemsorganisationer i Aftonbladet

Livsmedel – mer än bara produktion

2023 har vi tagit strid för den hälsosamma maten – och det ekologiska sortimentet. När priserna rakat i höjden har de nyttiga valen blivit särskilt dyra. Samtidigt som butikerna valt bort det ekologiska utbudet i sina kampanjer.

Några insatser under året

- **Livsmedelsstrategi utan konsumentperspektiv?**

Regeringen vill ta fram en ny livsmedelsstrategi med huvudsaklig inriktning på ökad produktion inom landet. Sveriges Konsumenter var med vid kick-offen, har uppvaktat regeringen och gjort inspel. Samtidigt har vi deltagit i två andra politiska processer – om mål för hälsosam och hållbar livsmedelskonsumtion och om nya kostråd. Båda har varit kontroversiella och mött motstånd från producenthåll, men Sveriges Konsumenter hoppas att alla tre processerna landar i en tydlig omsorg om folkhälsan och en hållbar utveckling under 2024.

- **Kampanj om ekologiska livsmedel**

För femte året i rad var vi med i informationskampanjen EKO-september. Under våren genomförde vi en granskning av dagligvaruhandelns kampanjer för ekologiskt jämfört med försäljningen av ekologiska livsmedel, vi arrangerade ett rundabordssamtal med dagligvaruhandeln samt använde digitala kanaler för att sprida information och öka kunskapen om ekologiska livsmedel. Med hjälp av kända profiler och egna inlägg i sociala medier hade kampanjen en räckvidd på 207 000 personer under kampanjmånaden.

”När de säger att det beror på kundernas efterfrågan säger vi att det inte är hela sanningen.”

Jan Bertoft i en TT-intervju apropå minskat antal eko-kampanjer.

- **”Vart tog ekokampanjerna vägen?”**

Inom ramen för EKO-september granskade vi hur dagligvaruhandelns kampanjer för ekologiskt står i relation till försäljningen av ekologiska livsmedel samt hur kampanjernas fokus har utvecklats under de senaste åren. Granskningen baserades på data från Matpriskollen som jämfördes med försäljningsstatistik. Rapporten fick stort genomslag i media och följdes senare upp med en ytterligare granskning av butikernas påslag. Vi ifrågasatte varför det är höga påslag på det vi borde äta mer av, grönsaker, och låga på det vi borde äta mindre av, kött.

- **Innovativa idéer för hälsosam mat**

Ett nytt recept för matsystemet var namnet på ett Vinnova-finansierat projekt där Sveriges Konsumenter deltog tillsammans med andra aktörer. Idén var att hitta ”hävstänger” för att skapa reell förändring för hälsa och hållbarhet. En av dessa var handelns utbud och exponering av varor. Under hösten fick Sveriges Konsumenter ytterligare anslag för att testa en prototyp, en butik där hälsosamma och hållbara produkter placeras centralt i butiken medan annat placeras längre bort. Modellen fick namnet *Kärnaffären* och är tänkt att utmana livsmedelskedjornas sätt att tänka och fungera.

- **Förbud reklam för skräpmat till barn**

För att skydda barn från framtida sjukdomar bör marknadsföring av ohälsosam mat till barn och unga förbjudas. Det var temat i en debattartikel som skrevs av Sveriges Konsumenter, Cancerfonden, Unicef Sverige och Hjärt- lungfonden. Bakgrunden är ökningen av obesitas och övervikt, som uppges kosta samhället omkring 70 miljarder kronor årligen, ovanpå allt mänskligt lidande.

Äntligen bättre skydd för fler resenärer

Möjligheten att ta till vara sina rättigheter som konsument har verkligen stått i centrum under året. Inte minst i nya projektet *Konsumenträtt för alla*, men också när det gäller till exempel resor med buss och tåg.

Några insatser under året

- **Konsumenträttsdagen 40 år**

Det var den 15 mars 1962 som John F Kennedy höll det tal som skulle bli starten för den internationella konsumenträtten. Men det var först 1983 som den internationella konsumenträttsdagen instiftades och i år fyllde den alltså 40 år. Temat för det stora jubileet var hållbar energi. Mycket passande med tanke på såväl klimatkrisen som skenande energipriser till följd av Rysslands storskaliga invasion av Ukraina.

- **Resegarantisystemet utreds**

Sveriges Konsumenter deltog i utredningen om ett förbättrat resegarantisystem, där vi påtalade behovet av att skyddet för resenärer måste förbättras, bland annat i situationer då resebolag går i konkurs. Det är viktigt att resegarantisystemet ger resenären ett effektivt, fullgott och likvärdigt skydd – och att ersättningar betalas ut så snabbt som möjligt. Vi stödjer därför bland annat införandet av en resegarantifond som ska säkerställa att alla resenärer får pengarna de har rätt till.

”Hjulen snurrar som på ett kasino, det triggas oss att vara snabba för att inte missa erbjudanden.”

Maria Wiezell till SVT angående plattformen Temus aggressiva marknadsföring.

- **Nytt projekt ska få unga att rösta**

Under sommaren fick vi besked om att vi beviljats anslag från EU för att driva ett projekt riktat mot unga förstagångsväljare inför EU-valet 9 juni 2024. Syftet är att få fler unga att förstå hur mycket EU påverkar oss genom att lyfta fram lagstiftning på just konsumentområdet för produkter och tjänster som unga använder i sin vardag. Det räcker helt enkelt inte med att rösta i riksdagen eftersom många av besluten fattas i Bryssel och inte i Stockholm. Projektet sträcker sig från augusti 2023 till juni 2024.

- **Stärkta rättigheter för resenärer**

Sveriges Konsumenter har länge arbetat för ett starkare konsumentskydd vid resor. Tidigare har det resulterat i bättre skydd vid flygresor och nu blir det även stärkta rättigheter vid tåg- och bussresor. Passagerare får ett bättre skydd vid ombokning och det blir enklare att transportera cyklar på tåg. Dessutom har det träffats en överenskommelse mellan Konsumentverket och Samtrafiken gällande kollektivresor med tåg eller buss. Det handlar om ”kom-fram-garantin” som gäller via samarbetet Resplus, där i stort sett alla kollektivtrafikbolag ingår. Nu får resebolagen ansvar att lösa missade anslutningar som uppstår på grund av trafikstörningar.

- **Nytt projekt: Konsumenträtt för alla!**

Projektet *Konsumenträtt för alla!* inleddes under våren med syftet att ge stöd till framför allt äldre och personer med funktionsnedsättning.

Projektet har fyra målområden:

- 1) Personlig och fördjupad konsumentvägledning till drabbade konsumenter,
- 2) Utbildningar och föreläsningar för konsumentvägledare och utsatta konsumentgrupper,
- 3) Lokal samverkan mellan pilotkommuner och det lokala föreningslivet,
- 4) Politiskt informationsarbete.

Projektets samarbetsparter är PRO, SPF Seniorerna, SKPF, Reumatikerförbundet, Funktionsrätt Sverige och Konsumentvägledarnas förening. Arbetet pågår till och med våren 2026 och finansieras av Allmänna arvsfonden.

- **Samarbete för en effektivare tillsyn**

Sveriges Konsumenter deltar aktivt inom den europeiska konsumentrörelsens omfattande arbete för en effektiv tillsyn av konsumentskyddet. En spännande utveckling är det allt närmare samarbetet mellan de europeiska tillsynsmyndigheterna, CPC-nätverket, EU-kommissionens DG JUST och den europeiska konsumentrörelsen. Ett samarbete som resulterat i gemensamma aktiviteter och myndigheters agerande för att komma till rätta med EU-gemensamma konsumentproblem. Nationellt har vi 2023 deltagit i Swedacs marknadskontrollråd samt haft regelbunden kontakt med tillsynsmyndigheter som Konsumentverket, Elsäkerhetsverket och Kemikalieinspektionen.

2023 – året då AI slog igenom stort

2023 blev genombrottsåret för AI, artificiell intelligens, som kommit att användas brett av såväl privatpersoner som företag och organisationer. Men vad betyder det för konsumentens säkerhet och upphovsrätten? I EU har ny lagstiftning legat högt på agendan.

Några insatser under året

- **Uppmaning om konsumentskydd och AI**

En affärsmetod som var olaglig för ett år sedan är lika olaglig i dag även om företagen använder AI. Därför går det bra att applicera vår befintliga lagstiftning på den nya tekniken redan nu. Det var kärnan i vårt budskap till myndigheter och beslutsfattare när vi gick ut och betonade att det var bråttom att rikta tillsyn mot de snabbt växande AI-tjänsterna som gjorde intåg under 2023.

- **Vi anmälde Metas prenumerationsmodell**

Betala dyrt för tjänsten eller godkänn att din data utnyttjas för anpassad reklam – det tvingades Facebooks användare att ta ställning till på nolltid. En form av utpressning menade vi och anmälde tillsammans med 19 andra europeiska konsumentorganisationer Meta för olagliga marknadsmetoder.

- **GDPR fem år – det här behöver stärkas**

Dataskyddsförordningen började gälla 2018 och var tänkt att skydda vår personliga integritet, men fem år senare hade tillsynen brutit samman och techjättarna har sedan dess fortsatt utnyttja svenska konsumenters personuppgifter helt ostraffat. Vi riktade en uppmaning med tre konkreta förslag till beslutsfattare och myndigheter för att återupprätta dataskyddsförordningens legitimitet.

”I grunden blir inte något som var olagligt i går lagligt i dag bara för att företag använder generativ AI. Det finns teknikneutral konsumentlagstiftning som kan användas, men det måste ske nu.”

Sinan Akdag i en TT-intervju om att inte vänta på EU:s nya lagstiftning.

Överskuldssättning i krisens spår

Stora världsfrågor har gett extra bränsle i diskussionerna om finansiella tjänster. Vad betyder kontanterna för beredskapen? Hur påverkar de kraftiga prishöjningarna överskuldssättningen? Och vilket ansvar har bankerna för klimatkrisen?

Några insatser under året

• Sakkunnig i betalningsutredningen

Att kunna betala för sig är en förutsättning för att fullt ut delta i samhället. Men i dag är det många som stängs ute från den moderna betalningsmarknaden till följd av bland annat teknikovana och kognitiva svårigheter. Sveriges Konsumenter driver ståndpunkten att staten därför bör ta ett större ansvar för allas möjlighet att genomföra betalningar. Vi satt med som sakkunniga i utredningen om statens roll på betalningsmarknaden och argumenterade där för åtgärder för ökad inkludering. Slutbetänkandet från utredningen lämnade dock mycket att önska och vi skrev därför ett särskilt yttrande i vilket vi kritiserade betänkandet för dess låga ambitionsnivå gällande inkludering och kontanter. Vi upprepade och utvecklade kritiken i vårt remissvar senare under året.

• Överskuldssättning hett tema

Höjda räntor, kostnadsökningar och fulsälj av krediter fick antalet fall hos Kronofogden att slå rekord under 2023. Överskuldssättningsutredningen, som Sveriges Konsumenter deltog i, kom med en rad konstruktiva förslag. Dock hade vi önskat betydligt striktare regler för bland annat reklam för konsumtionslån och reglerna för ändrad avräkningsordning (att betala kapitalkulden före räntan). Sveriges Konsumenter publicerade dessutom en reviderad ståndpunkt om konsumtionslån och överskuldssättning där vi argumenterar för bland annat skuldregister, räntetak och skärpt kreditprövning.

• Stoppa provisioner till "rådgivare"

I många år har Sveriges Konsumenter drivit på för ett stopp av provisioner till "rådgivare" på finansiella bolag (som i praktiken är säljare). Detta eftersom det tenderar att leda till styrning mot fonder och placeringar som är mer lönsamma för rådgivaren än för kunden. När EU var på väg att lägga fram ett förslag om detta, med exempel från Storbritannien och Nederländerna, agerade BEUC och Sveriges Konsumenter gemensamt genom bland annat en debattartikel och kontakter med politiker.

"Så länge det finns människor som inte har bankkonto eller som inte kan använda sig av digitala betaltjänster, måste det gå att handla allt som betraktas som livsnödigt kontant."

Maria Wiezell i Fri Köpenskap
apropå Betalningsutredningen.

• Vår kritik får EU-kommissionen att agera

Efter upprepad kritik från vårt initiativ Fair Finance Guide, FFG, om att EU:s regelverk SFDR bidrar till grönmalning av fonder i stället för att motverka grönmalning, har kommissionen beslutat att göra en översyn av regelverket. FFG har genom sina granskningar visat på upprepade exempel på ohållbara investeringar hos fonder som med stöd av EU:s regelverk marknadsförs som gröna. Kritiken har lyfts i utbyten med ESMA och via BEUC. Under hösten 2023 genomförde EU:s finansmyndighet ESMA en första konsultation kring förändringsbehov i regelverket.

• 30 000 protestmejl till pensionsfonderna

FFG lämnade in förslag till bolagsstämmorna hos SEB, Nordea och Swedbank med krav på att bankerna stoppar sitt stöd till oljebolag som expanderar utvinningen av fossila bränslen, så som Handelsbanken och Danske Bank redan gjort. Vi uppmanade också svenska pensionsfonder, som är storägare i bankerna, att rösta på förslagen. Svenska pensionssparare skickade över 30 000 mejl till pensionsfonderna med uppmaning att agera. Våra förslag gick inte igenom men initiativet fick stor uppmärksamhet i media och även på bolagsstämmorna där FFG:s representant talade.

• Nya verktyg för att granska investeringar

Fair Finance Guide har under året tagit fram två nya guider. Dels guiden Greening Cash Action Guide om hur företag kan mäta och påverka klimatavtrycket från pengarna på banken. Guiden är ett samarbete med initiativet Exponential Roadmap Initiative. FFG har även varit med och utvecklat det internationella webbverktyget Financial Exclusions Tracker, som visar vilka bolag som är svartlistade av banker och pensionsfonder på grund av exempelvis allvarlig miljöskada och kränkningar av mänskliga rättigheter.

Anmälda företag och engagerade konsumenter

Hållbarhetsfrågorna har varit stora både i EU-arbetet och i våra projekt. Ekodesign och greenwashing har legat högt på EU:s agenda, medan vi fortsätter driva vårt arbete kring plast och kemikalier i projektform.

Några insatser under året

- **Konsumentmakt i den gröna omställningen**
EU nådde under 2023 politisk enighet för att minska risken för grönmalning av produkter efter framgångsrikt arbete av konsumentrörelsen. Regler introduceras mot generiska miljöpåståenden för produkter som inte är miljömärkta. Marknadsföring av positiv miljönytta av klimatkompensation kommer dessutom att ses som otillbörlig marknadsföring (se mer om greenwashing nedan). Reparerbarhet blir en del av informationskraven och reklamationstiden måste anges på en produkt. Om tillverkaren erbjuder en kommersiell garanti måste den lagstadgade reklamationstiden anges samtidigt.
- **Ekodesign för hållbara produkter**
En ny lagstiftning om ekodesign klubbades i EU under 2023 för att produkter inte bara ska hålla längre, utan även gå att reparera, uppgradera samt återvinna. De flesta produkter kommer att omfattas med nya områden såsom stål, textil, möbler, däck och kosmetik. Det är en stor framgång för Europas konsumenter att flertalet produkter får tuffa krav för bättre hållbarhet och klimatprestanda. Spårbarheten av kemikalier i produkter förbättras genom ett digitalt produktpass.
- **Nytt projekt ska minska onödigt plastavfall**
Genom ett nytt treårigt projekt med partners från Östersjöregionen ska vi minska hushållens onödiga plastavfall som kommer från engångsplast och förpackningar. Arbetet startades under året. Vi har fördjupat oss i plastfrågan och metoder för beteendeförändrande insatser, genomfört målgruppsanalyser och arbetat fram ett upplägg för ett beteendeförändrande plastbantprogram. Programmet ska testas och utvärderas av hushåll i Västerås under 2024. Projektet finansieras av EU:s program för territoriellt samarbete Interreg.

- **Flera stora insatser mot greenwashing**

Sveriges Konsumenter har varit del av två större internationella kampanjer ihop med bland annat BEUC där vi fokuserat på greenwashing. I den första granskades flygets marknadsföring och vi anmälde 17 flygbolag till våra nationella konsumentmyndigheter för otillbörliga affärsmetoder. I den andra utfördes en stor enkät i 16 olika länder som visade att få konsumenter faktiskt förstår innebörden av gröna påståenden och olika märkningar. Här krävs stramare lagstiftning och bättre tillsyn.

Vi har dessutom deltagit i flera offentliga debatter om greenwashing tillsammans med handeln, EU-politiker med flera.

- **Anmälde 22 företag för vilseledande marknadsföring kring PFAS-ämnen**
Det skadliga PFAS-ämnet PFOA förbjöds i varor 2020. Trots det möts konsumenter av budskapen ”fri från PFOA” på nya stekpannor. Sveriges Konsumenter menar att det skapar en falsk trygghet eftersom stekpannorna ofta innehåller andra PFAS-ämnen. Därför anmälde Sveriges Konsumenter 22 tillverkare och återförsäljare av stekpannor för vilseledande marknadsföring. Sveriges Konsumenter publicerade sina granskningar av stekpannor och våffeljärn och tipsade konsumenter om PFAS-fria alternativ. Genom våra kommunikations- och lagstiftningsinsatser stödjer Sveriges Konsumenter EU-förslaget för ett förbud mot PFAS i konsumentprodukter.

- **Ny kurs ska minska kemikalieexponering**

Sveriges Konsumenter har under året tagit fram en praktisk kurs och digitala verktyg för att frivilliga ”ambassadörer” ska kunna lära sig om skadliga kemikalier som kan finnas i vardagsprodukter och hur man kan minska exponeringen för kemikalier. Tanken är sedan att ambassadörerna ska dela med sig av kunskapen till familj och vänner och hjälpa fler att rensa ut och undvika skadliga kemikalier i sina hem. Detta ingår i EU LIFE-projektet *Chemical Ambassadors for Europe*.

”De marknadsför produkterna genom att säga att de inte innehåller ett ämne som redan är förbjudet i lag, i stället för att vara öppen om vilka oönskade kemikalier som faktiskt ingår.”

Jan Bertoft i en TT-artikel, apropå att vi KO-anmälde 22 företag.

STANDARDISERING

- **Från hållbarhetsmål till vinterskor**

Där lagstiftningen tar slut, tar standardiseringen vid. Under 2023 fortsatte Sveriges Konsumenter, med bidrag från SKA-rådet (Sveriges konsument- och arbetstagaråd), sitt engagemang inom en rad konsumentviktiga standardiseringsarbeten. Som till exempel standard för greppvänliga vinterskor, en standard för digitala produktpass och en ledningsstandard för FN:s hållbarhetsmål. Som grädde på moset uppmärksammades vårt långsiktiga och viktiga engagemang inom standardiseringen när vi blev en av tre finalister till SIS nya standardiseringspris.

Årets vinnare:
Fostrar multilojala kunder

Varje år delar vi tillsammans med Råd & Rön ut Sveriges enda konsumentpris, Blåslampa. Tanken är att det ska gå till en person, organisation eller företag som på ett inspirerande och nyskapande sätt slagit vakt om konsumenternas intressen.

Med skenande matpriser (5,5 procent upp under 2023, totalt 26 procent dyrare sedan hösten 2021) – då många fick svårt att få pengarna att räcka till – var det kanske inte konstigt att juryn valde att ge årets Blåslampa till Ulf Mazur och hans app och hemsida Matpriskollen. En prisjämförelsetjänst som hjälpt svenska konsumenter att jämföra och hitta rätt bland butikernas extrapriser. Snart blev Ulf Mazur en återkommande gäst i tv, radio och tidningar. Här fick han möjlighet att förklara varför maten blivit så dyr och varför det som konsument är viktigt att vara det han kallar ”multilojal.” Ett ord som tog sig in på Språkrådets nyordslista för 2023.

“Man ska vara **multilojal** mot butikerna. Var medlem överallt och utgå från **veckans extrapriser.**”

Ulf Mazur, Matpriskollen

Våra medlemsorganisationer 2023

1,6 miljonerklubben
Arbetarnas Bildningsförbund ABF
Astma- och allergiförbundet
Djurskyddet Sverige
FritidsOdlingens riksorganisation, FOR
Funktionsrätt Sverige
Hyresgästföreningen
Jagvillhabostad.nu
Konsumentvägledarnas förening
Landsorganisationen i Sverige, LO
Medveten Konsumtion
Pensionärernas riksorganisation, PRO
Resenärerna
Reumatikerförbundet
SIOS, Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige
Svenska Djurskyddsföreningen
SKPF Pensionärerna
SPF Seniorerna
Verdandi
Vi Konsumenter
Äkta vara

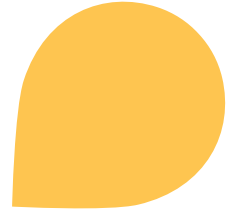
Läs mer om våra medlemmar:
www.sverigeskonsumenter.se/medlemsorganisationer

Vår tidning

Sedan 2006 ger Sveriges Konsumenter ut konsumenttidningen Råd & Rön, en kommersiellt oberoende tidning och en av få tidningar utan annonser. Vårt uppdrag är att genom gedigna tester hjälpa läsarna att kunna göra kloka val som sparar tid och pengar. Oavsett om det gäller vilka försäkringar du behöver eller inte behöver, vilket kylskåp som lever upp till kraven eller att din nästa måltid inte innehåller onödiga bekämpningsmedel. Vi vill också bidra till en långsiktigt hållbar konsumtion, både för den egna plånboken och för den planet vi ska lämna efter oss.

www.radron.se

Sveriges Konsumenter är en oberoende ideell organisation som arbetar för ökad konsumentmakt. Vi verkar för alla konsumenters självklara rätt till skydd, inflytande och möjlighet att göra medvetna och hållbara val. Organisationen arbetar brett med konsumentfrågor, men lägger också särskilt fokus vid frågor som rör livsmedel, banktjänster, tillgänglighet, integritet på nätet och hållbar konsumtion. Bakom vår organisation står 21 medlemsorganisationer.

Vi driver frågor både nationellt, inom EU och globalt och är medlem i den europeiska konsumentorganisationen BEUC, i Consumers International och i organisationen ANEC, konsumentrösten i standardisering.

Vi ger ut den oberoende och reklamfria tidningen Råd & Rön och driver på uppdrag av kommuner och medlemsorganisationer rådgivande konsumentvägledning.

S SVERIGES
KONSUMENTER

Postadress: Kabyssgatan 4D, 120 30 Stockholm
Besöksadress: Hammarbybacken 27
Telefon 08-674 43 00
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se